REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

Uprava za zaštitu kulturne baštine
Područna konzervatorska služba Slavonski Brod

KLASA: UP/I-612-08/26-05/0029
UR.BR.: 532-05-11/2-26-01

Slavonski Brod, 22. 05. 2026. godine

Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Područna konzervatorska služba Slavonski Brod (OIB: 37836302645), na temelju članka 16. stavka 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN145/24,151/25) i članka 10. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN19/2023), donosi

ODLUKU

1. Utvrđuje se privremeni status kulturnog dobra za povijesni **paromlin „Rosa" u Vrpolju, na Trgu dr. Franje Tuđmana k. br. 7 i 8**, vlasništvo tvrtke Chromos agro d.o.o. iz Zagreba, te određuje privremena zaštita do donošenja odluke o proglašenju statusa kulturnog dobra iz članka 15. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, a najduže dvije godine od dana donošenja ove Odluke o privremenoj zaštiti.
2. Privremena zaštita odnosi se na k. č. br. 1635, 1636/1,1636/2, 1636/3, 1636/4, 1637/1, 1637/3, 1637/4, 1637/5, 1637/6, 1637/7, 1643/1, 1643/2, 1643/3, 1643/4, 1643/5, sve k.o. Vrpolje.

   Katastarski plan s ucrtanim obuhvatom privremeno zaštićenog kulturnog dobra u prilogu je ove Odluke i njen je sastavni dio.

3. Utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite kulturnog dobra iz točke 1. i 2. ove Odluke:
   - Zaštitni i drugi radovi na kulturnom dobru iz točke 1. ove Odluke i unutar obuhvata iz točke 2. ove Odluke mogu se poduzimati samo uz odobrenje Ministarstva kulture i medija.
   - Za sve ostale radove na kulturnom dobru iz točke 1. ove Odluke potrebno je ishoditi posebne uvjete zaštite i odobrenje Ministarstva kulture i medija.
   - Vlasnik (imatelj) kulturnog dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje kulturnog dobra, a koje odredi Ministarstvo kulture i medija.

- Predmetno kulturno dobro iz točke 1. ove Odluke ili njegovi dijelovi mogu biti predmet kupoprodaje samo pod uvjetima iz članaka 78. – 83. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24,151/25).

4. Predmetno kulturno dobro s granicama iz točke 2. ove Odluke i mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara, upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara.
5. Nalaže se tijelu državne uprave nadležnom za katastar i nadležnom općinskom sudu provedba upisa statusa kulturnog dobra u katastar i zemljišnu knjigu.

Obrazloženje

Izvorno parni mlin „Rosa" smješten u središtu Vrpolja na adresi Trg dr. Franje Tuđmana k. br. 7 i 8 veći je povijesni industrijski kompleks za preradu sirovog žita u brašno koji se sastoji iz više zgrada raspoređenih na više katastarskih čestica.

Središnji, ujedno i najvažniji dio kompleksa, masivna je zgrada proizvodnog pogona mlina, tlocrtnog oblika nepravilnog slova „L" oblikovanog u *ključ* iz dvorišnog i uličnog krila. Na dvorišno se krilo u pozadini nastavlja nešto širi aneks.

Dugačko i visoko pročelje zgrade s prizemljem i dvije etaže smješteno je uz regulacijski pravac ulice i orijentirano prema sjeverozapadu. Sastoji se od širokog zabatnog završetka kraćeg dvorišnog krila na koji se nastavlja uzdužni volumen uličnog krila zgrade.

S obzirom na industrijski karakter, pročelje zgrade jednostavnog je - utilitarnog oblikovanja bez dekorativnih elemenata, a rastvoreno je većim brojem otvora. U prizemnom su dijelu najmanje tri izvorna ulaza u pogon mlina, pet jednako oblikovanih većih i širih industrijskih prozora čije su staklene stijene šprljcima podijeljene u horizontalno raspoređene pravokutne rastere, dok se na dijelu nalazi i vjerojatno naknadno adaptiran ulaz u trgovinu s dva izloga. Katna etaža posjeduje osam masivnih industrijskih prozora sa staklenim stijenama kvadratnih rastera, dok su na dijelu zgrade dvokrilni klasični prozori. Druga etaža posjeduje trinaest manjih prozorskih otvora kvadratne osnove dok je na zabatnom dijelu zgrade izveden i ostakljeni okulus naglašen okvirom od opeke. Industrijski prozori izvedeni su i na jugozapadnoj fasadi dvorišnog krila i drugim dijelovima zgrade.

Zgrada je građena pečenom opekom, a svaki je volumen građevine pokriven krovom na dvije strehe, izvorno s pokrovom od biber crijepa, danas limom, dok je aneks u dvorišnom krilu pokriven biber crijepom.

U interijeru zgrade ističu se daščani podovi kao i masivni noseći drveni stupovi na koje se oslanjaju drveni gredni stropovi a u potkrovlju masivna drvena krovna konstrukcija.

U prostorijama se nalazi velikim dijelom očuvan složeni tehnički ustroj mlina s industrijski proizvedenim strojevima većih dimenzija iz čijih se odlika može iščitati njihova pripadnost razvijenijim dijelovima srednje i zapadne Europe. Jednako važan dio vrlo složenog mehanizma čine i masivni drveni elementi s oknima i vodilicama, žrvnji, sustav velikih i manjih metalnih vratila s remenicama s remenima za prijenos snage, brojne metalne cijevi i drugo.

Na većoj površini kompleksa, raspodijeljenoj na više katastarskih čestica u pozadini glavne zgrade, nalaze se još i stara upravna zgrada i velike pomoćne gospodarske zgrade izduženih pravokutnih tlocrta s krovovima na dvije strehe, u zemljišnim knjigama označene kao spremišta i skladišta. Zgrade nose karakteristike tradicijske graditeljske prakse, posjeduju kulturno-povijesnu vrijednost, i uz glavnu su zgradu dio logične proizvodno-gospodarske cjeline kompleksa.

Iako je na starim kartama Habsburške monarhije na mjestu današnjeg mlina naznačeno postojanje veće uzdužne zgrada već u 18. stoljeću, prema nekim indicijama mlin je građen 1880. godine, ali je ovaj podatak potrebno potvrditi podrobnijim istraživanjem raspoložive arhivske građe.

U prilog vremenu gradnje tijekom posljednjih desetljeća 19. stoljeća idu i odlike tehničkog ustroja mlina sa strojevima koji se okvirno uklapaju u navedeno razdoblje. Gradnju zgrade u navedenom vremenu potvrđuje i pregled arhivske kartografske građe s obzirom da je na katastarskoj karti Habsuburške monarhije za mjesto iz 19. stoljeća naznačena glavna zgrada mlina sa svim dodatnim zgradama a, još značajnije, navedena i tekstualna oznaka „Paro-mlin" iz koje se razaznaje i vrsta mlinskog pogona.

Neke povijesne podatke vezano uz mlin „Rosa", kako se mlin u prošlosti nazivao, uz arhivsku građu, daje i kazivač, stanovnik Vrpolja dr. Tomislav Bašić (1941.) koji je podatke sakupljao od sumještana. Prema kazivaču, prvi je vlasnik mlina bila obitelj Grlić a mlin 1914. godine od njega otkupljuje obitelji Weiss. Kazivač ističe i da je mlin naknadno povećavan.

Prema istraživanju Željka Lekšića, koji se bavio mlinovima na području Đakovštine, mlin „Rosa" iz Vrpolja imao je parni pogon i bio je jedan od najstarijih na navedenom području s obzirom da je radio i prije Prvog svjetskog rata. Početkom 20. stoljeća u vlasništvu je Leopolda Weissa i među većima na svom području, s proizvodnim kapacitetom od dva vagona dnevno.

Kasnije je mlin vlasništvo nasljednika iz istoimene obitelji, a prema službenoj dokumentaciji 1918. godinu kao vlasnica mlina upisana je Berta Weiss, dok se 1920. godine vezano uz otkup dijela udjela u vlasništvu jednog drugog mlina javlja i ime odvjetnika, dr. Ignjata Weissa.

Nakon Drugog svjetskog rata, mlin je 1947. godine nacionaliziran i dio je većeg poduzeća „Đakovština", da bi 1955. godine, uz još neke, bio pripojen Žitarskom poduzeću u Slavonskom Brodu.

Iz arhivskih se izvora spominje i podatak da je 1951. mlin bio demontiran i upućen u Fužine, što kazivač Bašić objašnjava na način da je iz Vrpolja, u skladu s tadašnjim političkim nazorima, vjerojatno odnesen dio opreme.

S druge strane, iz pohranjene arhivske građe nekadašnjeg Narodnog odbora Općine Vrpolje dolazi podatak iz nešto kasnijeg razdoblja, iza sredine pedesetih godina, gdje je upućena molba za izradu elaborata za rekonstrukciju mlina iz čega se može pretpostaviti da je pogon vjerojatno i dalje bio aktivan i gospodarska perspektiva, a svakako potreba mjesta i kraja.

Zaključno, kazivač Bašić daje podatak o prelasku mlina na pogon naftom u razdoblju od kraja četrdesetih do početka pedesetih godina 20. stoljeća, s proizvodnjom električne energije i za manji dio zgrada u mjestu.

Predmnijeva se da predmetna građevina u cjelini s izvornim mehaničkim sklopom mlina i drugim popratnim zgradama ima svojstvo kulturnog dobra, kao živo svjedočanstvo razvoja gospodarstva odnosno industrijske proizvodnje na području Republike Hrvatske (kulturno-povijesni značaj), kao i vrijedno graditeljsko i tehnološko postignuće svoga vremena.

Slijedom navedenoga preventivno se donosi odluka o privremenoj zaštiti za paromlin „Rosa" u Vrpolju, na Trgu dr. Franje Tuđmana k. br. 7 i 8, utvrđivanjem privremenog statusa kulturnog dobra na temelju odredbe članka 16. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Privremena zaštita određuje se do donošenja odluke o proglašenju statusa kulturnog dobra iz članka 15. ovoga Zakona, a najduže dvije godine od dana donošenja odluke o privremenoj zaštiti.

Obuhvat (granice) kulturnog dobra (točka 2. Odluke), sustav mjera zaštite (točka 3. Odluke) i nalaganje tijelu državne uprave nadležnom za katastar i nadležnom općinskom sudu provedbu upisa statusa kulturnog dobra u katastar i zemljišnu knjigu (točka 5. Odluke) određeni su sukladno članku 16. stavcima 4. i 8. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

VODITELJICA PODRUČNE SLUŽBE
ZA KONZERVATORSKE POSLOVE:
mr.sc. Vlasta Budiša

Vlasta Budiša

Digitally signed by Vlasta Budiša
Date: 2026.05.25 14:44:31 +02'00'

Dostaviti:

1. Dostava odluke obavlja se objavom na mrežnim stranicama Ministarstva
   - Chromos agro d.o.o., Radnička cesta 173N, 10000 Zagreb
2. Općina Vrpolje, Trg dr. Franje Tuđmana 1, 35210 Vrpolje
3. Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Slavonski Brod
4. Općinski sud u Slavonskom Brodu, Zemljišno-knjižni odjel Slavonski Brod
5. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, Zagreb
   - Područna konzervatorska služba Slavonski Brod
6. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Runjaninova 2, Zagreb
   - Odjel za Registar kulturnih dobara RH, ovdje
   - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNA GEODETSKA UPRAVA
PODRUČNI URED ZA KATASTAR
SLAVONSKI BROD

K.o. VRPOLJE
k.č.br.: 1635, 1636/1, 1636/2, 1636/3, 1636/4 i druge.

Stanje na dan: 25.05.2026.
OSS evidencijski broj: 1543610/2026

IZVOD IZ KATASTARSKOG PLANA

Mjerilo 1:1000
Izvorno mjerilo 1:1440

Sukladno Zakonu o upravnim pristojbama (»Narodne novine«, br. 115/16) te Uredbi o tarifi upravnih pristojbi (»Narodne novine«, br. 92/21 i 93/21), upravna pristojba po Tar. Br. 1. ne naplaćuje se.

Kontrolni broj: 3983579686dca70